

ԱՐԱՐԱՏ

ԱՄՍԱԳԻՐ

ԿՐՈՆԱԿԱՆ, ՊԵՏՄԵՐԱՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԵԱՆ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ.

ԹԻՒ Թ. — ՇՐՋԱՆ Ը.

1875

ՏԱՐԻ Ը. — ՈՒՊՏԵՄԲԵՐ 50

ԿՐՈՆԱԿԱՆ

ՁԵՂԾՄՈՒՆՔ

Նկեղեցւոյ արարողութեանց, ծխից, աւանդութեանց եւ այլ համայն պաշտամանց պարզութիւն եւ նախնաւանդութիւն ճիշտ եւ անեղծանելի կրմնայ՝ երբ Նկեղեցական պաշտօնեայք եւ ժողովուրդն իմիասին յաւետ նախանձախնդիր եւ ըստ ամենայնի ջեռմեռանդ պաշտան կկանգնին նախնի Ս. Հարց աւանդած ամենայն բարենպաստի եւ հանրաշահ օրինաց, բարեկարգութեանց եւ սահմանաց, որով եւ ամենայն կարգ եւ կանոն յարատեւելով հարազատ պահպանութեան եւ պաշտպանութեան մէջ՝ ապագայից եւս միեւնոյն բարենախանձ ծրինակը կտայ, եւ նախնաւանդ ազգային եւ եկեղեցական սովորութեանց եւ այլոց մէջ ոչինչ զեղծութեան և խանգարման չեն սպրդիր եւ ներգործեր:

Երբ ներելի կլինի մի շնչին բանով անգամ նախնի Ս. Հարց աւանդութեանց

եւ այլոց դէմ մեղանչել, եւ եթէ ամեն մարդ ինքնագլուխ եւ յանձնապատան յանդգնի քմահաճոյ յաւելուածներ կամ սիրտխուլութիւններ խառնել Նկեղեցւոյ մէջ, յայնժամ Նկեղեցին միշտ խանգարմունքով եւ զեղծմունքով նախնական վիճակէն հեռոցեօտ կհեռանայ՝ այնպէս որ՝ երբեմն ըստ ամենայնի նորօրինակ եւ բոլորովին տարբեր մի դիրք կըստանայ:

Հմուտ բանասէրք կարող են մտածել եւ կռնել՝ զի եթէ ի սկզբանէ Քրիստոնէութեան հեռոցեօտ եւ շարունակ Քրիստոսի Նկեղեցւոյ մէջ ամեն տարի եւ շատ մարդիկ այլ եւ այլ զեղծութեան կարողանային կամ յանդգնէին մոծանել, իներկայս Նկեղեցւոյ վիճակ ո՛ւր յանգած էր եւ ինչ տեսակ բաբելոնեան խառնակութիւն իսպառսպուռ կերպարանաւորիած եւ շփոթած կլինէր զամենայն բան:

Ի՞նչ էին մեր Ազգային Նկեղեցական ժողովոց մեծ մասին գումարմանց շարժառիթներն, ինչո՞ւ համար էին Հայոց, Յունաց, Հռովմէականաց եւ այլոց մէջ ի բազում դարս տեսնուած եւ տիրած

Հալածմունքը՝ միմեանց դէմ լարուած որոգայթները եւ սպառնալիքները, մինչեւ անգամ՝ երբեմն աշխարհաց տրուած աւերմունքը, եւս Ազգի մէջ բորբոքուած գոթութիւնքը՝ ազգալիաւ երկպառակութիւնքը եւ վտանգաւոր յուզմունքը, երբեմն մի քանի կաթուղիկոսաց Հալածուիլն եւ աքսորուիլն, թագաւորաց սպաննուիլն, եւլն եւլն: Չէ՞ որ նախնուանդ սովորութեանց, արարողութեանց, ծիսից եւ այլոց հաւատարիմ մնալոյ համար էին, մինչեւ անգամ արարողութեանց մէջ մի թեթեւ փոփոխութիւնն աններելի էր եւ արիւնհեղութեանց պատճառ կրառնար՝ եթէ մէկն յանդգնէր առաջարկել եւ մոծանել, եւ այսպիսիք առանց նպատակի՝ էին, ոչ ապաքէն մեր Եկեղեցին այսպիսի ջերմեւանդ աւանդապահութեամբ եւ նախանձախնդրութեամբ է՝ որ ի ներկայս մեծ պարծանք եւ փառք կրկրէ քան զայլ Եկեղեցիս, եւ այսպիսի նախանձախնդրութեանց շնորհիւ չէ՞ որ այսօր մեր Ազգի եւ Եկեղեցւոյ յարատեւ գոյութիւնը ապահովուած է եւ միշտ պիտի ապահովուի:

Բայ ի կրօնական պարզ խնդրոց՝ արարողութեանց մէջ եւս Բաւական մի արդէնքն-նն անգամ Եկեղեցւոյ մէջ զանազան հերձուած եւ հերետիկոսութիւնք կարդիւնաւորէ, եւ քանի՜ մեծ խռովութիւնք եւ վտանգաւոր հետեւանք կարտադրեն կրօնական ամեն տեսակ զեղծմունքն եւս, որոյ կատարեալ պատկերը այսօր պարզ կրեւել Նոյմեական Եկեղեցւոյ մէջ:

Եթէ երբէք անհրաժեշտ լինի որ եւ իցէ մի բարեփոխութիւն՝ նուազումն կամ յաւելումն Եկեղեցւոյ մէջ, զայն Ազգային — Եկեղեցական Ընդհանուր ժողովն միայն կարող է եւ իրաւունք ունի արամագրել եւ սահմանել. իսկ եթէ ստիպողական հարկն բռնագատէ զօրէնս լուծանել, զայն եւս Կրօն. եւ Ազգ. վերին Խշխանութեան հեղինակութիւն եւ իրաւասութիւն կարող է բացառութեամբ տնօրինել:

Աւտի որչափ պախարակելի են այն ամեն անձինք՝ որք յանձնապատան եւ անխոհեմ կամապաշտութեամբ Եկեղեցւոյ մէջ կամ ըստ ծիսից՝ կամ ըստ արարողութեանց եւ կամ ըստ սովորութեանց զանազան զեղծումն կմուծանեն մեր ազգային Եկեղեցւոյ մէջ, որով ի ներկայս տեղ տեղ Եկեղ. պաշտամանց, արարողութեանց, կրօնական ծիսից՝ նըշանագրութեան՝ պսակի՝ թաղման սովորութեանց ինչպէս նաեւ Եկեղեցական ուրիշ մի քանի հանդիսակատարութեանց մէջ անխտիր ի գործ կը դրուին անտարբերութեամբ ի մեծ վնաս ապագայից, մի տեղ բռնութեամբ նշանտուութիւն, միւս տեղ ի տան՝ ապօրէն եւ անփայելուչ կերպիւ պսակադրութիւն՝ ինչպէս նաեւ Վարդ-Սէն կատարել, մի ուրիշ տեղ եկեղեց. հանդիսակատարութեանց մէջ խորին ագիտութեամբ զանցառութիւն, եւ կամ ի տուներս Խաչատուրի հանդէս կազմել, նընջեցելոց թաղման՝ դադարը նսրածել իմն եւ բաղմամբ յարդարել, մի այլ տեղ՝ Եկեղեցւոյ շինութեան աւելի նըպաստելով՝ համարձակութիւն առնուլ

սովորականի հախառակ՝ զգուհի իմն
օտարամոլութեամբ՝ յիշատակարան *)
դնել Վերջապէս որ մէկն յիշեմք:

Արդարեւ այսպիսի պարագայից մէջ
աւելի մեղադրելի եւ պատասխանատու
են եկեղեցական գլխաւոր պաշտօնեայք,
որոց յատուկ պարտականութիւն է հըս-
կել եւ միշտ ուսուցանել եւ զգուշացը-
նել զԺողովուրդն՝ միանգամայն միւր-
թարութեան եւ հրճուանաց արժանի
Ժողովուրդն է՝ որ նա աւելի նախան-
ձախնդիր է եւ ջերմ աւանդադաս, ո-
րոյ ասպնոյցները երբեմն կերելին, սա-
կայն դարձեալ չէ կտրելի ծածկել եւ
չասել՝ զի երբեմն Ժողովուրդն է մե-
ղաւոր՝ որ ինքն կտրիպէ կամ ան-
տարբեր կմնայ, որով դարձեալ հաւա-
սար՝ մեղապարտութեան եւ պատաս-
խանատուութեան կենթարկուին առա-
ջի եկեղեցւոյ եւ ընդհանրութեան Ազգի:

Եկեղեցւոյ ամբողջութիւն կկազմուի
պաշտօնեայնեայնեայն եւ Ժողովուրդայ՝ ուստի
եւ ամբողջութեան պարտքն է միշտ հըս-
կել եւ ջնքել՝ որ եկեղեցւոյ մէջ զեղծ-
մունէ: Մի ջնչին բանով անգամ
եկեղեցւոյ դէմ մեղանշողն՝ միեւնոյն է
թէ՝ ամեն բանով եւ համայն եկեղեցւոյ

դէմ կմեղանշէ, եւ եթէ եկեղեցւոյ մի
արարողութեան՝ կամ ծիսի եւ կամ սո-
վորութեան դէմ ներելի լինի մեղանշել,
ի՞նչ ապահովութիւն կայ՝ որ միւսոց
դէմ մեղանշելն ներելի պիտի չլինի, եւ
եթէ ներելի լինի՝ եկեղեցւոյ եւ Ազգի
վիճակն ուր կյանգի թող զի մեղ իրա-
ւունք տրուած չէ նախնեաց աւանդու-
թիւնքը զեղծելոյ եւ խանգարելոյ՝ մա-
նաւանդ թէ պարզ պարտաւորութիւն
ունիմք ինչ որ ի նախնեաց ընդունած
եմք՝ հարազատութեամբ եւ նոյնու-
թեամբ մեր ասպնոյց յանձնելոյ, եւ
մի թէ վաճառք է մեզ նախնեաց նուիրա-
կան եւ համայն աւանդութիւնքը եւլն
զեղծմանց մատուել, եւ ի՞նչ օգուտ, բայց
եթէ հետզհետէ խառնաշփոթութիւն-
ներ եւ խանգարումներ յաւելուլ եկե-
ղեցւոյ մէջ, որով միանգամայն մեր պա-
տուական լեզուի, Ազգի եւ եկեղեցւոյ
գոյութիւնը սպառնալից վտանգի կմատ-
նուի՝ նոր եւ օտար բաներ ընդունելով՝
օտարին հետեւելով եւ օտար շաւղաց
մէջ մոլուկելով եւ անհետանալով:

Առ այժմ՝ այսչափ:

ՎԱՅԻՄ ԳԱՐԴԱՊԵՏ ՄԱՆԿԱԲՆԵ:

ՊԱՏԻՄԹԻՒՆ ՀԱՆԱԶՈՅ, ՈՒՐԱՅՈՂԱՅ,

ՀԵՐԶՈՒԱՅՈՂԱՅ ԵՒ ԲՈԺԱՆԵԼՈՅ ՅԵԿԵԼԵՅՈՅ ՀԱՅՈՅ.

(Ն-Ի-Ն-Ի-Ի-Ի-Ի)

30-ի ԻԵ.

Սուրբ Հայաստանի Հայր-
դաս 4, և Թեոփիլոս Երեմիայի 14:

Մեր Տիան (1073):— Փիլարատս զօ-
րավոր Յունաց՝ ազգաւ Հայ՝ ապստամ-
բեանի կայսերէ, թշնամոցեալ ընդ Գը-

(*) Եթէ եկեղեցին Հայոց է եւ երթնեկող Ժո-
ղովուրդն Հայ է, ինչ կնշանակէ այս օրերս ի լը-
րակիրս հրատարակուած մի անձի՝ Հայոց նորաշէն
մի եկեղեցւոյ վերայ՝ օտար լեզուով եւ տարօրինակ լե-
զուն յիշատակարան դրել տալը, եւ եթէ ստոյգ է, աւելի
մեղադրելի եւ պատասխանատու է զայն եկեղեցին Ե-
մոյ Եպիսկոպոսն, որ չպիտի ներէր եւ օժէր՝ մինչեւ
յիշատակարանը Հայերէն լեզուով եւ ըստ նախնաւանդ
սովորականին նորէն արձանադրել տայր: